

Sygn. akt

III AUa 557/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	<i>SSA Bogumiła Burda</i>
	Sędziowie:	<i>SSA Marta Pańczyk-Kujawska</i> <i>SSA Alicja Podczaska (spr.)</i>
	Protokolant	st. sekr. sądowy M. Piekielek

po rozpoznaniu w dniu ***10 grudnia 2013 r.***

na rozprawie

sprawy z wniosku ***E. B.***

przeciwko ***Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w J.***

o emeryturę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku ***Sądu Okręgowego w Krośnie***

z dnia ***4 kwietnia 2013 r.*** sygn. akt ***IV U 1407/12***

z m i e n i a zaskarżony wyrok, w ten sposób że o d d a l a odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia (...) r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (t. jedn. Dz. U. 2009 nr 153 poz. 1227) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił prawa do emerytury E. B., ponieważ nie rozwiązała stosunku pracy i nie udowodniła 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Do powyższego okresu Zakład nie uwzględnił okresu zatrudnienia w(...)S. na stanowisku technolog od 15.12.1977 r. do 14.02.1979 r. oraz na stanowisku laborant od 1.08.1983 r. do 31.12.1998 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawczynie domagała się jej zmiany i przyznania prawa do wcześniejszej emerytury, podnosząc że w okresie od 1.08.1983 r. do 31.12.1998 r. pracowała na stanowisku wymienionym w załączniku do rozporządzenia RM z 7.02.1983 r. – w wykazie A, dziale IV: w chemii, poz. 41 oraz w zarządzeniu Ministra Przemysłu Chemicznego i lekkiego nr 7 z 7.07.1987 r. – w wykazie A, dziale IV, poz. 41: prace na instalacjach doświadczalnych w przemyśle chemicznym, punkt 1 – stanowiska bezpośredniej obsługi i nadzoru urządzeń i instalacji doświadczalnych w skali wielkolaboratoryjnej, ćwierć i półtechnicznej produkcji doświadczalnej oraz w pracach aplikacyjnych i wdrożeniowych w procesach technologicznych przemysłu chemicznego.

Odpowiadając na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 r., sygn. akt IV U 1407/12 Sąd Okręgowy w Krośnie, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając wnioskodawczynie prawo do emerytury od dnia 1.10.2012 r. i ustalając, że wnioskodawczynie ma, co najmniej piętnastoletni okres pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił, że E. B., ur. (...), pracowała w (...) w S. od 13.05.1977 r. do 4.11.1979 r. oraz od 1.08.1983 r. do 28.02.2002 r. Wnioskodawczynie otrzymała świadectwo pracy w warunkach szczególnych z dnia 27.06.2012 r., potwierdzające wykonywanie prac w warunkach szczególnych, wymienionych w wykazie A, działu XIV, poz. 24 oraz poz. 21 – załączniku do rozporządzenia RM z 7.02.1983 r., na stanowiskach wymienionych w Zarządzeniu Min. Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7. Dalej Sąd ustalił, że wnioskodawczynie pracowała w Laboratorium zwalniania mieszanek i zajmowała się badaniem próbek gumy, stosunek pracy rozwiązała 30.09.2012 r., a aktualnie pobiera świadczenie przedemerytalne.

Przechodząc do oceny prawnej Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawczynie w swojej pracy narażona była na szkodliwe działanie negatywnych czynników, co pozwala na zakwalifikowanie spornego okresu zatrudnienia jako pracy na instalacjach doświadczalnych w przemyśle chemicznym w wykazie A, dziale IV, poz. 41 – załącznika do rozporządzenia RM z dn. 7.02.1983 r.

W apelacji od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, 2, 4 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, poprzez przyznanie wnioskodawczynie prawa do emerytury w wyniku błędnego zakwalifikowania warunków jej pracy na stanowisku laboranta, jako pracy w warunkach szczególnych wymienionej w dziale IV, poz. 41 załącznika do rozporządzenia RM z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania, względnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, podnosząc że stanowisko laboranta, w świetle zapisów zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7.07.1987 r. w sprawie prac wykonywanych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu chemicznego i lekkiego, tylko w pewnym zakresie jest uznawane za pracę w warunkach szczególnych, do którego nie należy stanowisko wnioskodawczynie. Ponadto organ rentowy podkreślił, że laboratorium w SZPG (...) nie było instalacją doświadczalną, co również czyni chybioną kwalifikację zatrudnienia wnioskodawczynie dokonaną przez Sąd.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona i skutkuje wydaniem orzeczenia reformatoryjnego w trybie art. 386 § 1 k. p. c. przez Sąd Apelacyjny .

Przedmiotem sporu w sprawie była ocena uprawnień E. B. do emerytury w obniżonym wieku , a to w związku z zatrudnieniem w szczególnych warunkach na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17.12.

1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 153 , poz. 1227). Należy wskazać , że prawo do emerytury , zgodnie z powołaną podstawą prawną , przysługuje ubezpieczonej -

kobiecie , urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 roku , po ukończeniu 55 lat , o ile przed dniem 1 stycznia 1999 roku spełni warunki stażowe – a to wykaże łączny staż ubezpieczenia wynoszący co najmniej 25 lat , w tym 15 lat wykonywania stale i w pełnym wymiarze pracy w warunkach szczególnych oraz która nie przystąpiła do OFE .

Bezspornym w sprawie było , iż E. B. ukończyła 55 lat życia , oraz legitymuje się ponad 25- letnim stażem ubezpieczenia . Spornym natomiast pozostawało , czy będąc zatrudnioną w (...) w okresach : od 15.12.1977 r. do 14.02.1979 r. na stanowisku technolog oraz od 1.08.1983 r. do 31.12.1998 r. na stanowisku laborant wykonywała stale i w pełnym wymiarze , pracę ujętą w Wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 , poz. 43 ze zm.) .

Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe , którego celem było dokonanie istotnych ustaleń faktycznych sprawy , dotyczących spornych okresów zatrudnienia wnioskodawczyni .

Jednakże zdaniem Sądu Apelacyjnego , Sąd Okręgowy dokonując oceny materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie naruszył zasadę wynikającą z treści art. 233 § 1 k. p. c. , przyporządkowując prace jakie wnioskodawczyni wykonywała w objętym sporem okresie od 1.08.1983 r. do 31.12.1998 r. na stanowisku laboranta , do prac wykonywanych na stanowiskach wymienionych

w wykazie A stanowiącym Załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. Dział IV poz. 41 – prace na instalacjach doświadczalnych w przemyśle chemicznym . Wobec faktu , iż ZUS uwzględnił jedynie okres 1 roku 3 miesięcy i 20 dni z wykazywanych jako praca w warunkach szczególnych , decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia miało ustalenie , czy praca na stanowisku laboranta w laboratorium zwolnienia mieszanek może być zaliczona do okresów pracy wnioskodawczyni w warunkach szczególnych .

Fakt , że laboratorium w jakim pracowała wnioskodawczyni było umieszczone przy wydziale produkcyjnym i wykonywało badania na potrzeby produkcji – nie sprawia , że stanowiska pracy laborantów można zaliczyć do stanowisk pracy

w warunkach szczególnych .

Podstawowym aktem prawnym określającym stanowiska pracy w warunkach szczególnych jest rozporządzenie RM z 7.02.1983 r. w Wykazie A Dziale IV w „chemii” do stanowisk na których wykonywana jest taka praca zostały zakwalifikowane stanowiska przy produkcji i przetwórstwie wyrobów gumowych, ebonitowych oraz półproduktów środków pomocniczych do tych wyrobów . Stanowisko laboranta w zakładach przemysłu gumowego nie jest ujęte w tym wykazie . Natomiast , przyporządkowanie czynności wykonywanych przez wnioskodawczynię na stanowisku laboranta do czynności wymienionych w Załączniku A Dział IV poz. 41 – „prace na instalacjach doświadczalnych” jest w ocenie Sądu Apelacyjnego nieprawidłowe .

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach przez wnioskodawczynię w spornym okresie zostało stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania takiej pracy . Jednocześnie oczywistym jest , że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k. p. c. , gdyż podmiot wydający świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej . Dlatego też w ramach postępowania sądowego Sąd ocenia zasadność umieszczenia w świadectwie pracy wzmianki , że pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych (por. wyrok SN z 8 kwietnia 1999 r.

II UKN 619/98 , OSNP 200 o Nr 11 poz. 439) . W sądowym postępowaniu odwoławczym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych okoliczności , od których uzależnione jest prawo do emerytury mogą być wykazywane

wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego , w tym także zeznaniami świadków czy też opiniami biegłych (por. wyr. SN z 8 sierpnia 2006 r. I UK 27/06 , OSNP 2007 m. 15 – 16 poz. 235 , wyrok SN z 14 czerwca 2006 r. , I UK 115/06 , OSNP 2007 m. 17-18 poz. 257) .

Sąd Apelacyjny oceniając zgromadzony w sprawie przez Sąd Okręgowy materiał dowodowy w postaci zeznań świadków powziął wątpliwość co do właściwej oceny tych dowodów w szczególności brak było w istocie ustaleń , czy czynności laboranta w (...) można zakwalifikować do prac na instalacjach doświadczalnych w przemyśle chemicznym , szczegółowo określanych jako prace na stanowiskach bezpośredniej obsługi i nadzoru urządzeń i instalacji doświadczalnych w skali wielkolaboratoryjnej , ćwierć i półtechnicznej produkcji doświadczalnej oraz w pracach aplikacyjnych i wdrożeniowych w procesach technologicznych przemysłu chemicznego o jakich mowa w Zarządzeniu MPChIL Nr 7 z 7 lipca 1983 r. (wykaz A dział IV poz. 41) . Ustalenia Sądu Okręgowego w tym zakresie wskazują bowiem wyłącznie na szkodliwość warunków pracy, co nie jest jednoznaczne z pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów Rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r. mającego zastosowanie w sprawie .

Sąd Apelacyjny w celu ustalenia powyższej , spornej okoliczności postanowił uzupełnić w trybie art. 382 k. p. c postępowanie dowodowe , przeprowadzając dowód z opinii biegłego z zakresu organizacji i zarządzania przemysłem inż. .M. M. z listy biegłych Sądu Okręgowego w Krośnie .

Na marginesie zauważyć należy , że wybór osoby biegłego należy do sądu przeprowadzającego dowód , a nie do stron postępowania.

Dlatego zgłoszone sugestie wnioskodawczyni , co do wyboru innego biegłego , wskazanego przez nią w piśmie procesowym , nie zostały uwzględnione.

Biegły w opinii z 2.11.2013 r. (k. 74) ustalił na podstawie dokumentacji pracodawcy wnioskodawczyni , że w spornym okresie 1.08.1983 r. – 31.12.1998 r. pracowała ona jako laborant w Służbie Kontroli Jakości (1.08.1983 r. – 31.12.1991 r.) w(...) (laboratorium) (1.01.1992 r. – 31.05.1992 r.) oraz w(...) (1.06.1992 r. – 31.12.1998 r.) .

Z zeznań wnioskodawczyni i przesłuchanych przez Sąd I instancji świadków wynikało , że w całym objętym sporem okresie (a nie tylko przez 5 miesięcy) pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w laboratorium w (...) . Biegły ustalił , że 90% wykonywanej pracy wnioskodawczyni odbywało się w laboratorium mającym charakter badawczo - kontrolny . Wykonywała próby i pomiary na potrzeby prowadzonej produkcji . Biegły stwierdza w wydanej opinii , że ilość użytych surowców i odczynników komponentów przy tych badaniach odpowiadało zapotrzebowaniu do prób laboratoryjnych . Dla porównania w skali laboratoryjnej wykonywano badania na próbce 3 kg (mieszanka surowców) . Przy ocenie mieszanek z produkcji pobierano badania zwalniające 30-40 dkg mieszanki , badania pełne próba ok. 2 kg.

Powyższe , zdaniem biegłego świadczy o laboratoryjnej skali tych badań .

W porównaniu z wielkością uwalnianych na produkcji – 8-12 ton na zmianę .

W ocenie biegłego wnioskodawczyni pracowała zatem w typowym laboratorium zakładowym w którym przeprowadzono kontrolę jakości produkcji w wydzielonych pomieszczeniach laboratoryjnych z dala od bezpośrednich stanowisk produkcyjnych .

W laboratorium tym nie była i nie jest zainstalowana instalacja doświadczalna , na której odbywa się produkcja .

W(...)S. zdaniem biegłego , nie było i nie ma instalacji doświadczalnej przy produkcji mieszanek , czy przy produkcji wyrobu finalnego np. pasków klinowych .

Nie przedstawiono biegłemu dokumentacji świadczącej o funkcjonowaniu takiej instalacji w zakładzie w latach : 80-90 ubiegłego wieku , jak i obecnie .

Biegły wskazał nadto, że instalacje doświadczalne odwzorowują proces produkcyjny prowadzony w zakładzie, tj. cały ciąg technologiczny do produkcji danego wyrobu w skali wielko – laboratoryjnej czy pół – technicznej i pracownik obsługujący taką instalację w tym przypadku laborant wykonywałby pracę: aparatowego, walcownika, czy operatora urządzeń impregnacyjnych.

Praca na tego typu instalacjach ma inny charakter niż praca laboranta w laboratorium badań jakościowych mieszanek. Występują inne zagrożenia, inna skala produkcji w szczególności dlatego, że pracy na instalacjach nie da się zabezpieczyć w odciągi wymuszone, czy odciągi chemiczne.

Biegły wskazał, że nie porównywalny był również stopień narażenia na czynniki szkodliwe: laboranta (w (...)) S. wg. zarządzenia wewnętrznego z 1979 r.) kwalifikowanego do I stopnia szkodliwości, podczas gdy pracownicy produkcyjni do III lub IV stopnia szkodliwości. Przy czym kwalifikacja do III lub IV stopnia szkodliwości wg. przepisów wewnątrz zakładowych pokrywała się zazwyczaj ze stanowiskami z wykazu prac w warunkach szczególnych w przepisach resortowych.

Biegły wychodząc z definicji pracy w warunkach szczególnych zwrócił uwagę na pojęcie „czynników ryzyka” – których występowanie mogą spowodować i prowadzą do takiego stanu zdrowia pracownika, w którym w późniejszym okresie życia nie będzie mógł wykonywać swojego zawodu. Wskazał na wykazane wynikami pomiarów prowadzonych w Zakładzie stężenia czynników szkodliwych na stanowisku laboranta w (...)” S. w latach 1984 – 1999, które to pomiary (prowadzone przez służby BHP zakładu) nie potwierdzają w jego ocenie szczególnej szkodliwości na tym stanowisku pracy.

W oparciu o w/w ustalenia biegły stwierdził, że wnioskodawczyni

w okresie 1.08.1983 r. do 31.12.1998 r., pracując na stanowisku laboranta w (...) w S. Z. P. G (...) S. nie pracowała na stanowisku na jakim praca zaliczana była do prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zgodnie z treścią rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego...

Sąd Apelacyjny uznał powołaną wyżej opinię biegłego za w pełni wiarygodny materiał dowodowy. Opinia została wydana przez biegłego – specjalistę z zakresu zarządzania i organizacji przemysłem, dysponującego zatem odpowiednią wiedzą fachową dla przeprowadzenia analizy opisanej w niej dokumentacji pracodawcy i stanu faktycznego ustalonego w sprawie w oparciu o zeznania wnioskodawczyni i świadków. Wnioski końcowe opinii stanowią logiczny

i konsekwentny wynik przeprowadzonej w niej w/w analizy i jednoznacznie wskazują, iż zarówno pracodawca wnioskodawczyni, jak i Sąd I instancji bezzasadnie zakwalifikowali sporny okres pracy wnioskodawczyni w S. Z. P. G (...) S., jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, na stanowisku laboranta wykonującego pracę na instalacjach doświadczalnych

w przemyśle chemicznym, wymienionej w Wykazie A (Dział IV w Chemii pkt 41) – stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r.

Zarzuty wnioskodawczyni zgłaszane do treści tej opinii, należy uznać za niemerytoryczne i pozbawione udokumentowanych podstaw faktycznych

i prawnych.

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostaje fakt oceny przez ZUS, dotyczącej kwalifikacji pracy wykonywanej przez innych pracowników (...) S., do ich uprawnień emerytalnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na ustalenie, że wnioskodawczyni nie spełniła ustawowego warunku wykazania co najmniej 15- letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, do nabycia prawa do spornego świadczenia emerytalnego.

Z powołanych wyżej przyczyn Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalno – rentowej oraz przepisów Rozporządzenia RM z dnia 7.02.1983 roku w sprawie

wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i dlatego z mocy art. 386 § 1 k. p. c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie .